

SANTRAUKA

Nors formaliai 2002/96/EB direktyvos nuostatos yra perkeltos ir Lietuva apie tai yra pateikusi notifikaciją ES institucijoms, nebuvo įvertinta, ar kokybiškai ir tiksliai perkeltos direktyvos normos. Taip pat nebuvo įvertinta, kaip įgyvendinamos perkeltos nuostatos ir ar pasiekiami direktyvoje numatyti tikslai. Šiame darbe nagrinėjama EEĮ atliekų tvarkymo situacija Lietuvoje, vertinama 2002/96/EB direktyvos perkėlimo kokybė, identifikuojamos EEĮ atliekų tvarkymo problemos. Analizė parodo kokios nacionaliniai teisės aktai yra keistini ir kokias problemas reikia spręsti norint pasiekti direktyvoje nustatytus tikslus.

IŠVADOS

1. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos 2002/96/EB „Dėl elektros ir elektroninės įrangos buvo perkelta į Lietuvos nacionalinę teisinę bazę skubotai, siekiant laikytis numatytų terminų, todėl didelė dalis nuostatų perkelta pažodžiui, atkartojant direktyvos nuostatas, bet neužtikrinant jų įgyvendinimo priemonių. Yra nuostatų, kurios visai nebuvo perkeltos ar perkeltos netiksliai;

2. Dauguma Direktyvos 2002/96/EB esminių nuostatų yra perkeltos į Atliekų tvarkymo įstatymą ir Vyriausybės nutarimais, o juose nustatyti pagrindiniai reikalavimai yra tik detalizuoti kitais poįstatyminiais teisės aktais.

3. Siekiant pasiekti 2008 m. nustatytą minimalią 4 kg EEĮ atliekų surinkimo iš privačių namų ūkių užduotį būtina 28 procentais padidinti esamą surinkimą iš privačių namų ūkių, kuris šiuo metu yra apie 3,12 kg/ gyventojui. Reikia tobulinti teisinį reglamentavimą ir didinti savivaldybių įnašą į EEĮ atliekų surinkimą, kad būtų išvengta ženkliausio surenkamų EEĮ atliekų kiekio sumažėjimo, jei veiklą nutrauktų viena iš trijų daugiausiai atliekų surenkančių ir perdirbančių įmonių.

4. Identifikuotos šios EEĮ atliekų tvarkymo problemos:

- Kadangi beveik visos šiuo metu surenkamos EEĮ atliekos yra „istorinės“, dėl praeityje buvusio žemo EEĮ naudojimo lygio ir ilgos EEĮ naudojimo trukmės, kaip ir kituose naujose VN yra problematiška įgyvendinti 4 kg/gyventojui surinkimo užduotį;
- Lėtas gamintojų ir importuotojų organizacijų kūrimasis;
- Problematiška buityje naudojamos EEĮ laidavimo sistema;
- Ne buityje naudojamos EEĮ atveju laidavimo sistema yra tik formalumas, kuris visiškai neužtikrina EEĮ atliekų finansavimo;
- Gamintojai ir importuotojai vangiai prisiima atsakomybę už elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą, ne visos įmonės registruojasi Gamintojų ir importuotojų sąvade;
- Dauguma savivaldybių nevykdo valstybinių atliekų tvarkymo užduočių ir nėra nustatytos atsakomybės dėl šių užduočių vykdymo;
- Silpnas arba visiškai nevyksta bendradarbiavimas tarp savivaldybių ir gamintojų/importuotojų ar jų įkurtų ir licencijuotų gamintojų ir importuotojų organizacijų, tvarkant komunalinių atliekų sraute esančias elektros ir elektroninės įrangos atliekas;
- Nacionaliniai teisės aktai neužtikrina dalies 2002/96/EB direktyvos nuostatų įgyvendinimo.

5. Parengtos rekomendacijos EEĮ atliekų tvarkymo sistemai tobulinti:

- Aiškiau formuluoti visus reikalavimus gamintojams ir importuotojams teisinėje bazėje. Siūloma išleisti reikalavimus gamintojams ir importuotojams atskirame dokumente;
- Įtvirtinti nuostatą, kad už EEĮ atliekų surinkimo finansavimą yra atsakingi gamintojai ir importuotojai, organizavimo atsakomybė jau apibrėžta dabartiniuose teisės aktuose.
- Vienas iš galimų siūlymų yra aiškiai nustatyti atsakomybę už buityje susidarančių EEĮ atliekų surinkimą iš gyventojų savivaldybėms ir jų organizuojamoms sistemoms (paskirstant pagal regionus arba nustatant užduotį atsižvelgiant į

gyventojų tankumą), ypač atsižvelgiant į naujų teisės aktų, kuriuose savivaldybė įgauna teisę spręsti apie papildančių sistemų reikalingumą jos teritorijoje. Nustačius užduotis savivaldybėms, būtina numatyti atsiskaitymo už šių užduočių tvarką.

- Padidinti savivaldybių ir apskričių viršinininkų administracijų pajėgumus kuriant regionines atliekų tvarkymo sistemas.
- Parengti EEĮ produktų priskyrimo EEĮ kategorijoms rekomendaciją (keisti Elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymo taisykles);
- Keisti teisės aktus elektros ir elektroninės įrangos gamintojų ir importuotojų registravimosi ir jų įrangos, kuri taps atlieka po keleto metų, laidavimo ir finansavimo sistemai gerinti.
- Keisti teisės aktus užtikrinant realias priemones direktyvos nuostatų, susijusių su EEĮ prevencija ir vartotojų informavimu, įgyvendinimui;
- Stiprinti ir skatinti gamintojų ir importuotojų organizacijų veiklą.